

hradu Landštejna, sv. od Nové Bystřice, popsaných v Rychlým (1879 In Demek, Marvan, Panoš a Raušer, 1964), se stavem o 34 let později, kdy Šimek (1915 In Demek, Marvan, Panoš a Raušer, 1964) nalezl na uvedeném místě již 11 misek, z nichž 7 mělo odtokové žlábkové až k okraji a 8 misek bylo navzájem spojeno žlábkové. Hloubka jedné mísy se zvětšila z 18 na 35 cm. Chábera (1961) popsal ve stejné hornině a podobných podmínkách zvětšení skalních mís o 1-3 cm za 10 let. Gába (1989) popsal dvě skalní mísky (11x9, 7,5x5,5 cm) na bludném balvanu v Žulovské pahorkatině, jejichž stáří odhaduje na desítky let. Další provedené výzkumy ukazují změny velikosti skalních mís v rozmezí 1-2 cm, což se pohybuje v rozmezí chyb při měření. V příštím článku si řekneme, kde všude ve Slavkovském lese se můžeme se skalními mísami setkat.

S. Burachovič

Pověst o založení Karlových Varů v podání žáků karlovarských základních škol

Na podzim roku 2001 jsem prostřednictvím a za účinné pomoci paní učitelky Mgr. Marie Vránové na karlovarských základních školách inicioval reprezentativní písemný průzkum vlastivědných vědomostí žáků ve věku 8-15 let. Vybranému vzorku 300 žáků byl zadán dotazník se 6 otázkami:

1. O čem vypráví pověst o založení Karlových Varů?
2. Kdo založil Karlovy Vary?
3. Kdy byly K.V. založeny?
4. Jaká socha je na Jelením skoku?

5. Je v K.V. socha kočky?

6. Jak se jmenuje nejslavnější karlovarský pramen?

Vyhodnocení dotazníků přineslo následující poznatky:

1. Oproti mému skeptickému očekávání většina žáků znala víceméně správné odpovědi. To je dobrým vysvědčením pro rodiče a učitele. Ve svém radostném očekávání úžasně směšných odpovědí jsem byl hořce zklamán.

2. Jak se dalo očekávat, jen malá část žáků ví o soše kočky.

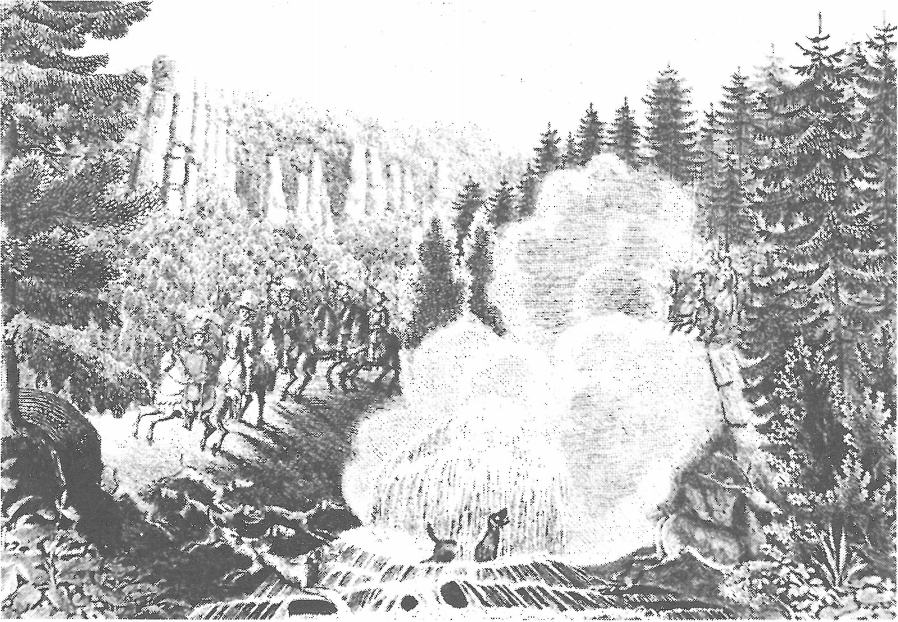
3. Překvapivě malá část žáků zná Jelení skok, mnozí udávají, že zde nikdy nebyli. Tato skutečnost vypovídá o tom, že rodiče s dětmi dnes bohužel málo chodí na vycházky a výlety. Mnoho žáků se domnívá, že na Jelením skoku je socha jelena, srnce, divočáka, berana či kozorožce.

4. Je překvapivé, že někteří žáci považují za nejvýznamnější karlovarský pramen Becherovku či dokonce Mattoniho kyselku. Svým způsobem mají pravdu.

5. Podle očekávání mají mnozí žáci značný zmatek v dataci založení K.Varů, příznačná odpověď je např. "Je to už dávno, zřejmě v 18. či 19. století", výjimkou nejsou ani datace 1939 apod. Je symptomatické, že čím jsou děti starší, tím mizernější jsou v mnohých ohledech odpovědi, a to i s odhlédnutím od několika očividně záměrně napsaných nesmyslů.

6. Pro rádobu moudré dospěláky jsou nejveselejší částí testu roztomilé odpovědi dětí na otázku, o čem vypráví pověst o založení Karlových Varů. Je příjemným překvapením, že až na několik výjimek všechny děti princip této pověsti velmi dobře znají a výpovědi se liší pouze ve specifičnosti podání. Na rozdíl od klasické verze pověsti se podle většiny dětí ve Vřídle vyléčil zraněný jelen či lovečtí psi, nikoliv nemocný panovník. Je mi radostí se s Vámi podělit o několik autentických verzí nejstarší karlovarské pověsti v podání žáků našich ZŠ.

- Jelena honili psi, jelen skočil ze skály přes vodu, psi do ní spadli a opařili se. Zemřeli.

Vyobrazení pověsti na dobové kolorované pohlednici.

- Pověst vypráví o tom, jak lesní zvířata a trpaslíci vykopali pramen, kde žil bůh pramenů.
- Karel IV. vyjel na lov do lesa a sejmul jelena. Ten zraněný utíkal a spadnul do vody, kde se uzdravil. Kája poznal, že je to pramen a založil Vary.
- Karel IV. jel na lov a honil jelena. Ten skočil ze skály a tak se řeklo, že tady budou Karlovy Vary.
- Karel IV. jel na lov a jeho pes se chytnul v bažině a našel vřídlo.
- Karel IV. jel na hon a jeho pes spadnul do horkého pramene a uvařil se. Karel IV. si v té vodě umyl nohu a v tu ránu se mu vyzdravilo revma.
- Vřídlo objevili opolídé, báli se teplé vody.
- Jeden pán honil dva jeleny a jeleni svými kopýtky prokopli zem a stalo se vřídlo.
- Když Karel IV. honil svině, tak trefil jelena.
- Jelen skočil do teplého pramene a tím založil Karlovy Vary.
- Karel 4 skočil do vřídla za jelenem a jelen vyskočil.
- Karlovy Vary založil praotec Čech.
- Karel IV. jezdil na lov, jeho kůň zakopl, objevil vřídlo a založil Karlovy Vary.
- Kamzík skočil a opařil se.
- Karel IV. byl na lovu a bylo mu zle. Honil lišku, spadl do vařící vody a vyléčil se.
- Karel IV. honil jelena a přitom spadl do vřídla. Když Karel sestoupil ze skály, vyráchal si ruku v potoce a zcela se mu uzdravila.
- Karel IV. šel na lov a když sledoval jelena, tak ho objevil - to Vřídlo.

Jaromír Bartoš

Jablka - opomíjený klenot mezi ovocem.

Kulturní odrůdy jableň domáci, pocházejí s největší pravděpodobností z oblasti Íránu, Turkestánu a Zakavkazska, odkud se